

Asumisneuvontatoiminnan toimintasuunnitelma vuosille 2024–2027

HAAPAJÄRVI JA NIVALA

MARIANNE AHMAOJA

SISÄLLYS

LÄHTÖTILANNE JA TARVE	2
YHTEISTYÖ HYVINVOINTIALUEEN KANSSA	3
TAVOITTEET.....	3
TOIMINNAN VAIKUTTAVUUS	4
VUOSI 2024	4
VUOSI 2025	7
VUOSI 2026	7
VUOSI 2027	8

LÄHTÖTILANNE JA TARVE

Asumisneuvonta on ennaltaehkäisevää ja kustannustehokasta palvelua mm. vuokravelkojen, asumisen häiriöiden ja häätöjen vähentämisessä sekä asumisen jatkumisen turvaamisessa. Neuvonnalla edistetään asuinalueiden turvallisuutta, viihtyvyyttä ja yhteisöllisyyttä. Tavoitteena on vuokravelkojen, asumisen häiriöiden ja häätöjen vähentäminen sekä asumisen jatkumisen turvaaminen.

Haapajärven ja Nivalan alueella asunnottomuus on usein tilapäistä. Aikaisemman asumishistorian sekä luottotietohäiriömerkintöjen vuoksi ihmiset eivät välttämättä saa vuokrattua omaa asuntoa. Pienissä maalaiskunnissa yksilöön kohdistuva stigma vaikuttaa valitettavan usein yksityisiltä vuokramarkkinoilta vuokra-asunnon saamiseen. Alueen asunnottomat majailevat usein sukulaisten tai tuttavien nurkissa. Tästä aiheutuu esimerkiksi päihderiippuvaisten keskuudessa häiriökäyttäytymistä, joka saattaa pahimmillaan johtaa ns. ketjureaktioon, jossa asunnottoman henkilön majoittanut joutuu itse häätöuhan alle asunnossa ilmenneen toistuvan häiriökäyttäytymisen vuoksi. Alueella esiintyy myös piiloasunnottomuutta, joka voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ikäihminen on kirjoilla omistamassaan asumiskelvottomassa omakotitalossa, mutta ei pysty terveydellisistä syistä palaamaan asuntoonsa ja joutuu tämän vuoksi olemaan esimerkiksi vuodeosastolla.

ARAN tekemässä Asunnottomat 2022 selvityksessä 15.11.2022 raportoitiin alueella olevan asunnottomia kotitalouksia seuraavasti: Nivala 2 ja Haapajärvi 1.

Ulosottolaitokselta saadun tiedon mukaan Haapajärven ja Nivalan alueella 1.1.-30.9.2023 välisenä aikana on ollut vireille laitettuja häätöjä alle 10 kuntaa kohden. Reisjärvellä ei ole kyseisenä aikana vireille laitettuja häätöjä.

Kunnalliset vuokrataloyhtiöt lähettävät kuukausittain useita maksumuistutuksia asukkailleen. Vuoden 2023 keskiarvo (1.1.-30.9.2023) kuukausittain lähtevistä maksumuistutuksista kuntakohtaisesti: Haapajärvi 45 kpl/kk, Nivala 46 kpl/kk.

Asumisen vaikeudet ja asunnottomuus vaikeuttavat elämänhallintaa ja elämänhallinnan puutteet vaikeuttavat itsenäisestä asumisesta selviytymistä. Asumiseen liittyvät ongelmat voivat kärjistyä esim. yllättävän elämäntilanteen muutoksen tai pitkäaikaisten päihde- tai mielenterveysongelmien seurauksena. Maksuhäiriöiden lisäksi hädän syynä voi olla myös mm. asunnon huono hoito. Vuokrataloyhtiön työntekijät ohjaavat asukkaitaan asumiseen liittyvissä asioissa muun työnsä ohella, jolloin ongelmatilanteisiin puututaan silloin, kun havaitaan vuokranmaksuvaikeuksia, saadaan

naapureilta ilmoituksia häiriöistä tai kiinteistöhuolto raportoi huonosti pidetyistä asunnoista. Sosiaalitoimi voi auttaa akuutissa kriisitilanteessa, mutta tietyille kohderyhmille tämä on vaikeaa, etenkin jos henkilöllä on häätöjä takana, eikä uuden asunnon saaminen yleensä poista ongelmien perussyitä.

YHTEISTYÖ HYVINVOINTIALUEEN KANSSA

Suunnitelma yhteistyöstä hyvinvointialueen kanssa olisi seuraava: Asiakkaiden ohjaaminen hankkeeseen, ohjausryhmätoiminta ja asiakasyhteistyö tilanteissa, joissa sosiaalitoimen asiantuntijuutta ja keinoja tarvitaan asiakkaiden tilanteiden eteenpäinviemisessä. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue lähtee mukaan yhteistyöhön ja yhteyshenkilö Pohteesta nimetään myöhemmin, kun avustuspäätös varmistuu.

Pohteen yhteyshenkilö avustuksen hakuvaiheessa:

Palvelualuejohtaja

Minna Malila

p. 040 180 8992

minna.malila(at)pohde.fi

TAVOITTEET

Asumisneuvontatoiminnalla kaiken ikäisten asumismuodosta riippumatta turvallinen ja suunnitelmallinen asuminen onnistuu. Toiminnan tavoitteena on ennaltaehkäistä alueen vuokra- ja vastikevelkojen ja asumishäiriöiden syntymistä. Oikea-aikaisella matalankynnyksen ohjauksella ja neuvonnalla pystytään ratkaisemaan asumiseen liittyviä ongelmia ja turvaamaan asumisen jatkuvuutta sekä ehkäisemään alueen asunnottomuutta. Ohjauksen ja neuvonnan avulla tavoitellaan naapurikiistojen vähenemistä ja toistuvien asumisen liittyvien ongelmien minimointia. Toiminnan avulla alueen kotitalouksia saadaan ohjattua tehokkaasti oikeiden palveluiden piiriin. Moniammatillisen yhteistyön on avainasemassa asukkaiden yksilöllisten elämäntilanteiden eteenpäinviemiseksi.

Tavoitteena on liittää asumisneuvontatoiminta osaksi laajempaa syrjäytymisen torjuntatyötä. Elokuun 2023 lopussa työttömyysaste oli Pohjois-Pohjanmaalla 10,4 %. Koko maassa työttömyysaste oli 9,4 %. Asumiseen liittyvät ongelmat ovat usein seurausta jostain suuremmasta ongelmasta, joka

ilmenee esimerkiksi vuokravelkatilannetta selvitetessä. Työttömyys on usein yhteydessä pienituloisuuteen, joka hankaloittaa asumisen kuluista selviytymistä. Viime vuosina äkillisesti nousseet elinkustannukset ovat vaikuttaneet pienituloisten kotilauksien selviytymiseen joka päiväisistä menoista. Asumisneuvontatoiminnan avulla pyritään tukemaan työttömien kiinnittymistä yhteiskuntaan sekä työllisyyteen johtaviin palveluihin.

TOIMINNAN VAIKUTTAVUUS

Toiminnalta odotetaan asumisviihtyvyyden parantumista, kuntalaisten hyvinvoinnin paranemista sekä kunnan elinvoimaisuuden ja asukkaiden pysyvyyden kehittymistä myönteisesti eli muuttotappion pienenemistä sekä uusien asukkaiden saamista kuntiin. Toiminnan vaikuttavuus tulee näkyviin maksuvaikeuksien, häätöjen, häiritsevän elämän ja asukaskiistojen vähenemisen kautta sekä siten, että vuokraustoiminnassa voidaan keskittyä vuokraukseen, kun asumisneuvontatoimintaa koordinoidaan ja kehitetään tavoitteellisesti.

VUOSI 2024

Haapajärven ja Nivalan kaupungit hakevat yhdessä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukselta (ARA) asumisneuvonta-avustusta vuosille 2024-2027 alueen asumisneuvontatoiminnan perustamiseen. Avustus myönnetään vuodeksi kerrallaan.

Alueelle palkataan asumisneuvoja, jonka työpanos jaetaan hankealueelle tarpeen mukaan suhteutettuna kunnan asukaslukuun sekä ohjauksen ja neuvonnan tarpeeseen nähden. Lisäksi neuvontaa ostetaan ostopalveluina maksimissaan 0,5 henkilötyövuoden verran. Asumisneuvontatoiminta tarjotaan kaikille Haapajärven ja Nivalan kuntalaisille asumismuodosta riippumatta.

Haapajärven ja Nivalan alueella ei aikaisemmin ole asumisneuvontatoimintaa. Asumisneuvojan työpanos mahdollistaa hankealueella työparityöskentelyn sekä ammatillisen tuen saamisen alueen asumisneuvontatoiminnan perustamiseen. Ostopalveluilla saadaan turvattua alueen asumisneuvontatoiminta myös loma-aikoina. Tavoitteena on käynnistää toiminta kevään 2024 aikana.

Vuoden 2024 aikana asumisneuvoja käynnistää alueella asumisneuvontatoiminnan systemaattisen kehittämisen, järjestää yleisiä tiedotustilaisuuksia sekä kartoittaa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa kuntalaisten henkilökohtaisen asumisneuvonnan tarvetta.

Asumisneuvoja tekee moniammatillista yhteistyötä alueen verkoston kanssa. Sosiaalitoimen kanssa yhteistyö kattaa asiakasohjauksen hankkeeseen ja asiakasyhteistyön tilanteissa, joissa sosiaalitoimen asiantuntijuutta ja keinoja tarvitaan asiakkaiden tilanteiden eteenpäinviemisessä. Asumisneuvontatoiminta keskittyy asuntotoimen, kiinteistöhuollon ja sosiaalitoimen rajapinnoille. Asumisneuvoja tekee tiivistä yhteistyötä alueen kunnallisten vuokraloyhtiöiden kanssa.

Asumisneuvoja toimii tarvittaessa alueen työllisyyden edistämistä tukevissa tehtävissä työparina kartoittaen asiakkaiden talous- ja asumistilannetta. Tavoitteena on liittää asumisneuvontatoiminta osaksi laajempaa syrjäytymisen torjuntatyötä. Elokuun 2023 lopussa työttömyysaste oli Pohjois-Pohjanmaalla 10,4 %. Koko maassa työttömyysaste oli 9,4 %. Asumiseen liittyvät ongelmat ovat usein seurausta jostain suuremmasta ongelmasta, joka ilmenee esimerkiksi vuokravelkatilannetta selvitettäessä. Työttömyys on usein yhteydessä pienituloisuuteen, joka hankaloittaa asumisen kuluista selviytymistä. Viime vuosina äkillisesti nousseet elinkustannukset ovat vaikuttaneet pienituloisten kotilauksien selviytymiseen joka päiväisistä menoista. Asumisneuvontatoiminnan avulla pyritään tukemaan työttömien kiinnittymistä yhteiskuntaan sekä työllisyyteen johtaviin palveluihin.

Oikea-aikainen asumisneuvonta on ennaltaehkäisevää ja kustannustehokasta palvelua mm. vuokravelkojen, asumisen häiriöiden ja häätöjen vähentämisessä sekä asumisen jatkumisen turvaamisessa. Neuvonnalla edistetään asuinalueiden turvallisuutta, viihtyvyyttä ja yhteisöllisyyttä. Tavoitteena on vuokravelkojen, asumisen häiriöiden ja häätöjen vähentäminen sekä asumisen jatkumisen turvaaminen. Vuokranmaksun ongelmat ja vuokravelat ovat yleisimpiä syitä asumisneuvonnan asiakkuudelle.

Työn tarkoituksena on tunnistaa ja kohdata matalalla kynnyksellä henkilöitä, joiden asumisen onnistuminen on uhattuna ja tukea sekä ohjata heitä mm. arjen asumistaidoissa ja asumisvelvoitteiden hoidossa. Asumisneuvoja pystyy kartoittamaan asukkaiden kokonaisvaltaisen elämäntilanteen ja selvittää ongelmien juurisyyt. Tarvittaessa asumisneuvoja ohjaa asukkaat tarvittaviin viranomaispalveluihin, jotta juurisyyt asumisen ongelmien takana saataisiin ratkaistua.

Asumisneuvoja tukee ja turvaa heikommassa asemassa olevien henkilöiden asumista sekä arjen taitojen ja paremman elämänpolun löytymistä, ennaltaehkäisee syrjäytymiskehitystä ja mahdollistaa asumisen onnistumisen myös niille erityisryhmiin kuuluville henkilöille (mm.

asunnottomuustaustaiset, maahanmuuttajat, kuntoutuajat), joiden valmiudet itsenäiseen asumiseen ovat heikot ja jotka tämän vuoksi ovat vaarassa menettää asuntonsa ja syrjäytyä. Samalla taataan hyvä asumisviihtyvyys ja turvallinen asumisympäristö asuinalueiden kaikille asukkaille.

Asumisneuvonnasta saatu kokonaisvaltainen apu vähentää useiden viranomaispalveluiden tarvetta mm. sosiaalitoimesta vapautuu resursseja akuutin sosiaalityön hoitamiseen. Ennakoiva asumisneuvonta pyrkii tunnistamaan asiakkaan tilanteen ja tarpeet jo ennen kuin asiat ovat muuttuneet ongelmiksi. Usein ongelmien perussyiden ratkaiseminen vaatii laajempaa tilanteen kartoittamista sekä oikea-aikaista viranomaispalveluihin ohjaamista. Matalan kynnyksen asumisohjauksella pyritään hoitamaan asiakkaiden ongelmia ennen kuin asiat ajautuvat siihen pisteeseen, että asiakas tarvitsee sosiaalitoimen tukea asioiden hoitamiseen. Vuokrarästien maksusuunnitelman teko, arjen talous- ja asumisohjaus voidaan toteuttaa asumisneuvojan tuella ennen tilanteen kriisiytymistä esim. häätöön.

Asumisneuvonnalla voidaan antaa tukea digi- ja muiden nykyaikaisten asiointi- ja viestintä kanavien käyttämisessä. Taitojen omaksuminen sekä vahvistuminen parantavat yksilön kokonaisvaltaista elämänhallintaa sekä vahvistavat yhteiskunnallisen osallisuuden kokemusta.

Asumisneuvoja koordinoi alueella toimivaa asumissosiaalisen työn ryhmää, johon kuuluu kunnan moniammatillisen verkoston jäseniä. Ryhmien tarkoituksena on edistää kuntalaisten hyvinvointiin ja asumiseen liittyviä asioita sekä parantaa paikallisten toimijoiden yhteistyötä. Työryhmään on kutsuttu kunnasta toimijoita, jotka kohtaavat asiakkaita, joilla on asumisen kanssa haasteita. Ryhmässä kehitetään yhdessä paikkakunnan yhteistyön parantamista sekä toimintamalleja haastavien tilanteiden varalle. Työryhmän tavoitteena on paikkakunnan asumisen turvaaminen sekä asunnottomuuden ennaltaehkäisy sekä verkoston yhteistyön tiivistäminen.

Asumisneuvojan työnkuvaan kuuluu mm.

- Vuokra-/vastikevelka tilanteiden selvittäminen, ohjaus ja neuvonta
- Maksusuunnitelmien tekeminen yhdessä asiakkaan kanssa
- Häätöjen sekä asunnottomuuden ehkäisy
- Asuntohakemuksissa avustaminen sekä sopivan ja tarkoituksen mukaisen asunnon etsiminen asukkaalle, joka turvaa yksilöllisen asumisen tarpeita
- Takuuvuokra selvittelyt
- Yleinen talousohjaus, kun asiakkaan taloudellinen tilanne on heikko
- Asiakaan ohjaus etuus- ja palvelujärjestelmässä
- Digi- ja viranomaisasioinneissa ohjaus ja neuvonta

- Tarvittaessa naapurisovittelutilanteissa toimiminen
- Moniammatillinen yhteistyö asiakkaan asian eteenpäin viemiseksi mm. isännöinti, vuokranantaja, palo- ja terveystarkastajat. Asumisneuvontatoiminta keskittyy asuntotoimen, kiinteistöhuollon ja sosiaalitoimen rajapinnoille.

VUOSI 2025

Asumisneuvontatoiminnan perustyö jatkuu. Vuoden 2025 aikana asumisneuvoja kehittää asumisneuvontatoimintaa systemaattisesti toiminnassa mukana olevien kuntien asukkaiden tarpeisiin vastaavaksi toiminnaksi. Vuoden 2025 toimintaa kehitetään edellisen vuoden toiminnan tulosten sekä kunnan tarpeiden perusteella. Asumisneuvontatoiminnan riittäviä resursseja arvioidaan saatujen tulosten perusteella. Toiminnasta tiedotetaan aktiivisesti kuntalaisille sekä yhteistyöverkostoille. Asumisneuvontatoiminnassa kehitetään ja suunnitellaan kunnittain tarpeen mukaista asumisen ongelmien ennaltaehkäisevää toimintaa mm. ryhmämuotoisia asumis- tai talousinfoja kuntalaisille, uusia paikkakunnalle muuttaneiden huomioimista, nuorille suunnattua ohjausta, miten turvata asumista jo ennen asumisen alkamista. Asumisneuvoja jatkaa alueella toimivan asumissosiaalisentyön ryhmän koordinoimista ja vievät kuntalaisten hyvinvointia edistäviä toimia aktiivisesti. Tarpeen mukaan harkitaan myös toisen asumisneuvojan palkkaamista.

VUOSI 2026

Asumisneuvontatoiminnan perustyö jatkuu. Asumisneuvontatoiminnan aktiivinen ote sekä toimiva ja laaja verkostoyhteistyö moneen suuntaan pyritään juurruttamaan osaksi kunnan palveluita. Vuoden 2026 aikana asumisneuvojat kehittävät asumisneuvontatoimintaa systemaattisesti toiminnassa mukana olevien kuntien asukkaiden tarpeisiin vastaavaksi toiminnaksi. Vuoden 2025 toimintaa kehitetään edellisen vuoden toiminnan tulosten sekä kunnan tarpeiden perusteella. Asumisneuvontatoiminnan riittäviä resursseja arvioidaan saatujen tulosten perusteella. Toiminnasta tiedotetaan aktiivisesti kuntalaisille sekä yhteistyöverkostoille. Asumisneuvontatoiminnassa kehitetään ja suunnitellaan kunnittain tarpeen mukaista asumisen ennaltaehkäisevää toimintaa. Asumisneuvontatoimintaa kehitetään ja suunnitellaan kunnittain tarpeen mukaista asumisen ongelmia ennaltaehkäisevää toimintaa. Asumisneuvojat jatkavat alueella toimivan asumissosiaalisentyön ryhmän koordinoimista ja vievät kuntalaisten hyvinvointia edistäviä toimia aktiivisesti.

VUOSI 2027

Asumisneuvontatoimintaan on saatu kehitettyä alueelle kuntien sekä kuntalaisten hyvinvointia tukeva toimintamalli. Toiminta on saatu vakiinnutettua kuntien pysyväksi toiminnaksi ja palvelu on saatavilla kaikille kuntalaisille asumismuodosta riippumatta. Kuntalaiset osaavat itsenäisesti hakea tukea ja ohjausta asumiseen liittyviin ongelmiin asumisneuvonnasta. Toiminta on tärkeä osa kunnan moniammatillista yhteistyötä, joilla pyritään parantamaan kuntalaisten hyvinvointia.